

ren tot verantwoordelijk en zelfstandig gedrag. (RB)

Peptalk

Hou je haaks! Morgen is alles voorbij! Wat zal je je heerlijk voelen over een paar dagen! Kop op! Dit soort peptalk kan op operatiekamers wonderen ver-

richten. In Rotterdam promoveerde M. Jelacic op een onderzoek waaruit bleek dat galblaaspatiënten die tijdens de operatie opbeurende suggesties ingefluisterd kregen, sneller herstelden en uit het ziekenhuis ontslagen konden worden dan patiënten die niets of zomaar wat te horen kregen. Daarmee lijkt aangetoond dat tijdens de narcose het waarnemingsver-

mogen voor geluid gedeeltelijk in stand blijft. Jelacic bewees datzelfde met zeer gevoelige geheugentests: patiënten die geen bewuste herinnering aan de operatie hadden bleken onbewust wel dingen die ze hadden gehoord te hebben opgeslagen. De promovendus raadt anesthesisten, chirurgen en verpleegkundigen aan om op hun woorden te letten

tijdens het opereren. De patiënt kan immers meeluisteren. Dus niet: Wat een vet! Dat ziet er niet best uit! Verdomme het lukt niet! Maar misschien praten chirurgen alleen zo in ziekenhuisseries op de televisie en klinken er in het echt slechts blij, opwekkende woorden. (RB)

legde landgenoten (en daartoe behoorden nogal wat schrijvers!) onmogelijk maakte weerstand te bieden aan de verleidingen van een sterke man in de politiek, of van de corporatistische oplossingen die Mussolini in Italië bekookstooft. Enig begrip voor dat gebrek aan weerstand, of nieuwsgierigheid naar de motieven en diepere drijfveren van mensen, betekent nog geen goedpraten, zoals Venema de lezer wil doen geloven. En zo blijft Venema zich zijn hele studie lang een pikkelateur betonen van betekenisloze daden zonder onderling verband, begaan door afzonderlijke, structuurloos opererende lieden die niets gemeen hebben dan slechts het feit dat ze niet deugen. Deze voor de hand liggende kritiek op Venema's studie wordt hier niet voor het eerst geuit. Woorden van gelijke strekking zijn, bij het verschijnen van eerdere delen, ook in dit tijdschrift neergeschreven. Het roept de spannende vraag op of Venema zelf ook iets geleerd heeft van zijn escapade. Maar wie nieuwsgierig het laatste hoofdstuk van het slotdeel van zijn *magnum opus* opslaat, om te vernemen hoe Venema

dit soort serieus bedoelde, alleszins steekhoudende kritiek pareert, die komt bedrogen uit. Want gemakshalve beperkt hij zich in zijn reactie op de reacties, tot enkele weinig essentiële, feitelijke rechtzettingen, om voor het overige vol gas te keer te gaan tegen iedereen die hem naar zijn mening onheus bejegend heeft. De complotten (zonder uitzondering tegen Adriaan Venema; dat spreekt!) vliegen de lezer om de oren. Men heeft opzettelijk fouten verzonnen in een "grote drang mijn studie negatief te recenseren", aldus Venema. Men heeft de zaak "steevast oneerlijk gespeeld", "schunnige terminologie" gebezigd en "geëmotioneerde polemiek" bedreven; en de recensies zijn volgens Venema in de meeste gevallen onfatsoenlijk, stuitend of te kwader trouw. In al dit verbale geweld, blijft één vraag onverdoevend onbeantwoord: wat zijn in vredesnaam de motieven om tegen Venema te willen complotteren? Wat is dan wel het achterbakse belang dat hiermee in het geniep gediend zou willen zijn? Daarover krijgt men geen uitsluitsel van de man die ook in dit ver-

band kennelijk absoluut geen interesse toont voor de beweegredenen van mensen. Wat logischerwijs dan rest is pure paranoia. (GJP)

Adriaan Venema: Schrijvers, uitgevers & hun collaboratie, deel 4: Uitgevers en boekhandelaren; De Arbeiderspers, f 95,-.

Op de plank

Job de Haan en Bert Rijpert (red.): Een wereld zonder tegenspraak? 'Linkse' theologen na de teloorgang van het socialisme; Ten Have/Ikon, f 17,50
Sigmund Freud: De man Mozes en de monotheïstische religie; Boom, f 39,50
Maarten Evenblij: De wereld op z'n kop; Opmerkelijke verschijnselen in wetenschap en techniek; Aramith, f 10,-
Govert Schilling: Kosmische curiosa; alfabetische kennismaking met de bewoners van het heelal; Aramith, f 19,90
Pierre Bourdieu: Argumenten voor een reflexieve maatschappijwetenschap; SUA, f 45,-
Piet Vroon: Wolfsklem; de evolutie van het menselijk gedrag; Ambo, f 39,50
Virginie Mamadouh: De stad in eigen hand; Provo's, kabouters en krakers als stedelijke sociale beweging; SUA, f 48,50

Redactie wetenschappen NRC Handelsblad: De mond vol tanden; dertig vraaggesprekken over wat de wetenschap niet weet; Prometheus, f 29,90
Luce Irigaray: Ik, jij, wij; voor een cultuur van het onderscheid; Kok Agora, f 29,90
J.Th.M. Houwink ten Cate, N.K.C.A. in 't Veld: Fout; getuigenissen van NSB'ers, Sdu, f 34,90
David Mura: Terug naar Japan; memoires van een sansei; De Kern, f 39,90
Peter Reynaert: De onmeetbaarheid van de geest; Husserls project van een fenomenologische fundering van de geesteswetenschappen; Van Gorcum, f 32,50
H. Mulder: De handelingen der apostelen; een bijbels reisboek; Boekencentrum, f 49,90
Robert Shapiro: De blauwdruk van de mens; de speurtocht naar de geheimen van onze genen; Spectrum/Aula, f 69,90
Anneke van Luyk: Linkshandig; handig of onhandig? BZZTôH, f 24,50.